

Zitting 1980–1981

16 813 (R 1165)

Ontwerp van Rijkswet tot herziening van het militair tuchtrecht (Wet militair tuchtrecht)

Ontwerp van Rijkswet tot wijziging van het Wetboek van Militair Strafrecht in verband met de herziening van het militair tuchtrecht en ter afschaffing van de doodstraf

Ontwerp van wet tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, de Dienstplichtwet, de Militaire Ambtenarenwet 1931, het Besluit Buitengewoon Strafrecht, de Wet van 10 juli 1947 (Stb. H 233) en de Wet Oorlogsstrafrecht in verband met de herziening van het militair straf- en tuchtrecht en ter afschaffing van de doodstraf

A

a. *Ontwerp van Rijkswet tot herziening van het militair tuchtrecht (Wet militair tuchtrecht)*

1. HOOFDSTUK II. GEDRAGS-REGELS

§ 3. Gedragingen waardoor het functioneren van de krijgsmacht wordt belemmerd

2. *Artikel 35, eerste lid*

In strijd met de militaire tucht gedraagt zich de militair die, zich voor de uitoefening van de dienst op het gebied van een vreemde mogendheid bevindend, enige, die mogendheid betreffende, politieke activiteit ontplooit. Onder politieke activiteit is niet begrepen het uitoefenen van het actief en passief kiesrecht.

b. *Ontwerp van Rijkswet tot wijziging van het Wetboek van Militair Strafrecht in verband met de herziening van het militair tuchtrecht en ter afschaffing van de doodstraf*

OORSPRONKELIJKE TEKST VAN DE WETSONTWERPEN, VOOR ZOVER DAARIN WIJZIGINGEN ZIJN AANGEBRACHT NADAT HET ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE VAN HET KONINKRIJK IS INGEWONNEN

1. TWEDE BOEK. MISDRIJVEN

Titel IV. Misdriven waardoor het functioneren van de krijgsmacht wordt belemmerd

2. *Artikel 140, eerste lid*

De militair die weigert of opzettelijk nalaat enigerlei dienst te verrichten wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

3. *Artikel 163, eerste lid*

Met gevangenisstraf van ten hoogste twintig jaren worden gestraft de militairen die in tijd van oorlog met verenigde krachten opzettelijk en wederrechtelijk enig goed dat geheel of gedeeltelijk aan een ander toebehoort, vernielen, beschadigen, onbruikbaar maken of wegmaken, en bij het plegen van het feit misbruik maken of dreigen te maken van macht, gelegenheid of middel, hun als militair gegeven.

OORSPRONKELIJKE TEKST VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING, VOOR ZOVER DAARIN WIJZIGINGEN ZIJN AANGEBRACHT NADAT HET ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE VAN HET KONINKRIJK IS INGEWONNEN

a. *Ontwerp van Rijkswet tot herziening van het militair tuchtrecht (Wet militair tuchtrecht)*

1. *Artikel 2.* Deze bepaling bevat een van de kernpunten van de nieuwe opzet van de militaire tuchtwetgeving, waarover in de inleiding van deze memorie in algemene zin is gesproken:

de scherpe scheiding tussen de normen van het strafrecht en de gedragsregels van het militair tuchtrecht. Deze scheiding is verwezenlijkt door alle feiten die onder enige strafbepaling vallen volledig buiten de toepassing van de onderhavige wet te laten. Het strafrecht, waarin de reikwijdte van de normen zo nauwkeurig mogelijk moet

worden omschreven, bepaald dus de grens. Overtreding van een gedragsregel uit de Wet militair tuchtrecht kan tot tuchtrechtelijke afdoening leiden, voor zover het feitencomplex niet de elementen oplevert van een in de strafwet omschreven delict.

Zoals reeds in de inleiding werd opgemerkt betekent dit stelsel dat het systeem van artikel 2 van de thans geldende Wet op de Krijgstucht wordt verlaten. Onderdeel 2 van dat artikel opent immers de mogelijkheid dat lichtere strafbare feiten, voor zover die tevens een inbreuk betekenen op de militaire tucht of orde, door de tuchthandhaver worden berecht. Deze mogelijkheid houdt in dat een niet-rechterlijke autoriteit kan oordelen over strafbare feiten, zelfs misdrijven, en betekent voorts dat de grens tussen hetgeen strafrechtelijk en wat tuchtrechtelijk wordt afgedaan onvoldoende wordt aangegeven door de wet zelf, zodat het trekken van die grens in aanzienlijke mate is overgelaten aan de instanties die met de tuchthandhaving zijn belast.

Op de gronden die hebben geleid tot het verlaten van het geldende systeem behoeft hier, na de inleiding van deze memorie en na de uitvoerige behandeling van de nota inzake de herziening van het militair tuchtrecht, niet meer nader te worden ingegaan. Ter toelichting van het voorgestelde stelsel diene thans slechts nog het volgende. Bij eendaadse samenloop tussen een strafbaar feit en de schending van een gedragsregel van deze wet staat na inwerkingtreding van de hier ontworpen regeling slechts één weg open: de zaak komt bij uitsluiting voor behandeling door het openbaar ministerie in aanmerking, die het feit kan aanbrengen bij de strafrechter. De autoriteit die belast is met de behandeling in de tuchtrechtelijke sfeer blijft dus in dat geval buiten de berechting van de zaak. Bij meerdaadse samenloop tussen een strafbaar feit en de schending van een gedragsregel zal de commandant de inbreuk op het tuchtrecht behandelen en het openbaar ministerie het strafbaar feit. De procesrechtelijke uitwerking van het stelsel krijgt haar beslag in het nieuwe militaire strafprocesrecht.

2. HOOFDSTUK II. GEDRAGS-REGELS

§ 3. Gedragingen waardoor het functioneren van de krijgsmacht wordt belemmerd

3. *Artikel 32.* Deze gedragsregel betreft die vormen van meningsuiting

die niet bij geschrifte plaats vinden. De grondwettelijke bepaling inzake de vrijheid van drukpers, die bij het voorgaande artikel aan de orde kwam is hierop niet van toepassing. Wel dient rekening te worden gehouden met de vrijheid van openbaring van gedachten en gevoelens door andere middelen. Hierop heeft betrekking artikel 1.7 van de wet van 28 juni 1979 (Stb. 1979, 387) tot herziening van de grondwettelijke bepalingen inzake grondrechten. Dat artikel bepaalt dat voor dat openbaren niemand voorafgaand verloop nodig heeft wegens de inhoud daarvan, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet. Deze bepaling staat dus de wetgever onder meer toe om beperkingen op dit grondrecht aan te brengen in de zin van een toezicht achteraf.

Van belang is voorts artikel 10 van het Verdrag van Rome, dat – zoals reeds betoogd – de meningsuiting in het algemeen betreft, dus ook slaat op andere middelen dan het geschrift. Aan de meningsuiting mogen, zo luidt artikel 10, beperkingen worden gesteld «welke bij de wet worden voorzien en die in een democratische samenleving nodig zijn in het belang van 's lands veiligheid, territoriale onschendbaarheid of openbare veiligheid, de bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten».

De verdragsbepaling houdt in, dat regels mogen worden gesteld, die beperkingen in het recht van vrije meningsuiting aanbrengen, mits deze regels tot oogmerk hebben het belang van 's lands veiligheid etc. Hierbij dient wederom de interpretatie van de uitdrukking «bescherming van de openbare orde» te worden gevolgd, als aangegeven in het algemene gedeelte van de toelichting op deze paragraaf.

De hier toe te lichten gedragsregel is bedoeld als sanctiëring van dienstvoorschriften, die regels in de bovenbedoelde zin bevatten. De bevoegdheid tot het geven van zodanige dienstvoorschriften is in twee opzichten uitdrukkelijk geclausuleerd. In de eerste plaats mogen zij niet de inhoud van de uiting betreffen.

Deze beperking vloeit rechtstreeks voort uit de rechtspraak van de Hoge Raad, reeds genoemd bij de toelichting op artikel 31, en uit het derde lid van artikel 1.7 van de wet inzake de klassieke grondrechten.

De tweede beperking is, dat de regels moeten zijn gegeven in het belang van het verkeer of ter bestrijding of voorkoming van ongeregelheden en van verstoringen van het ordelijk verloop van de dienst. Deze formule-

ring volgt de zojuist genoemde jurisprudentie doordat zij nader aangeeft welk belang de overheid, die grenzen aan de meningsuiting stelt, daarmee moet dienen. Gelet op de situatie in de militaire sfeer zijn het verkeersbelang alsmede het belang van een ordelijke gang van zaken binnen de krijgsmacht relevant. Aangezien het derde lid van artikel 1.7 geen criterium omtrent het door de overheid te behartigen belang aangeeft, is bij het formuleren daarvan mede het oog gericht op de beperkingsgronden, die bovengenoemde wet bevat in de bepaling inzake de vrijheid van vergadering en betoging: artikel 1.9, tweede lid, zegt dat de wet regels kan stellen (naast het geval van de bescherming van de gezondheid) «in het belang van het verkeer en ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden». Om twee redenen leek het wenselijk deze gronden als basis voor de voorgestelde regeling te nemen. In de eerste plaats geven zij een goede indicatie om welke belangen het ook bij de beperking van de in artikel 32 bedoelde vorm van meningsuiting gaat. Ten tweede is het uit systematisch oogpunt van belang dat de beperkingsgronden die in de artikelen 33 en 34, die gaan over het recht van betoging en vergadering, zijn opgenomen en die uiteraard hun grondslag vinden in artikel 1.9.

De voorgestelde formulering is wat betreft het verkeersbelang gelijklopend aan de in artikel 1.9 genoemde. De voorts opgenomen beperkingsgrond betreffende de bestrijding of voorkoming van ongeregelheden en van verstoringen van het ordelijk verloop van de dienst is een uitwerking van hetgeen artikel 1.9 aangeeft omtrent het tegengaan van wanordelijkheden. Mede gelet op hetgeen in de memorie van toelichting (o.m. op blz. 21) van de wet van 28 juni 1979 (Stb. 1979, 387) is gesteld over de uitlegging van de grondrechtartikelen, zijn de ondergetekenden er vanuit gegaan, dat de inhoud van het begrip «ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden» beïnvloed kan worden door de context waarbinnen dat begrip moet worden toegepast. In zekere mate kan rekening worden gehouden met het feit, dat een militair terrein functioneert op een wijze, die afwijkt van de situatie die bestaat op bij voorbeeld een voor het openbaar verkeer bestemde weg. Deze afwijking kan soms medebrengen dat het bestrijden van wanordelijkheden zwaardere eisen stelt dan anders het geval zou zijn. Het is daarom gewenst het bedoeld begrip af te stemmen op de omstandigheden die zich in de militaire sfeer voordoen.

Anderzijds dient er tegen te worden gewaakt dat de beperkingsgrond ruimer zou worden geformuleerd dan de grondwettelijke bepalingen zouden toestaan. Daarom is gekozen voor de formulering zoals die in het voorgestelde artikel 32 (welke ook is gevolgd in de artikelen 33 en 34) is neergelegd. Met «ongeregeldheden» zijn bedoeld verschijnselen als relletjes, opstootjes, e.d. Daarnaast zijn genoemd de verstoringen van het ordelijk verloop van de dienst, welke begrip niet ruimer dient te worden gehanteerd dan in zijn zakelijke, organisatorisch-technische betekenis.

4. *Artikel 35.* Deze gedragsregel heeft mede de strekking een tuchtrechtelijke sanctionering te geven aan de verplichting, opgenomen in artikel II van het Verdrag tussen de Staten die partij zijn bij het Noord-Atlantische Verdrag, nopens de rechtspositie van hun krijgsmachten (Londen, 19 juni 1951, Trb. 1951, nr. 114). Ingevolge die bepaling is Nederland verplicht er zorg voor te dragen, dat een Nederlandse militair zich onthoudt van elke politieke activiteit in het N.A.V.O.-land, waar die militair ter uitoefening van de dienst verblijft («de Staat van verblijf»). Op dit voorschrift is ook gewezen in de eerdere genoemde passage van de Defensienota (blz. 77, bovenaan), die overigens alleen betrekking heeft op betogingen.

Bij het ontwerpen van de onderhavige gedragsregel is wel uitgegaan van de uitleg, die Nederland geeft aan de verdragsbepaling. Men dient te bedenken dat het begrip «politieke activiteit», dat voorkomt in die bepaling, niet voor eens en altijd dezelfde betekenis heeft, maar naar inhoud gebonden is aan de tijd waarin het verblijf in een N.A.V.O.-land plaatsvindt.

Een redelijke en aan de opvattingen van thans beantwoordende uitleg van het begrip brengt naar het oordeel van de ondergetekenden mede, dat het moet worden gezien in relatie tot het land van verblijf. Daarom spreekt de voorgestelde gedragsregel van enige politieke activiteit die de vreemde moedigheid (waaronder vallen de landsoverheid, de regionale overheid) betreft. Dit betekent dat activiteiten die de Nederlandse politiek tot onderwerp hebben niet onder het verbod zullen vallen van artikel 35 (wel zijn uiteraard de overige regels van deze paragraaf, waarvan de werking immers niet tot ons land beperkt is, daarop van toepassing).

Voorts dient het begrip «politieke activiteit» zelf te worden beschouwd in

de betekenis die het naar huidige opvatting redelijkerwijs heeft. Dit impliceert dat het uitbrengen van de stem en de kandidaatstellingen in verkiezingen niet daartoe kunnen worden gerekend. Activiteit veronderstelt een meer actieve rol in de politiek; men denke daarbij aan politieke propaganda, het houden van betogingen en bijeenkomsten van politieke aard e.d. Het uitbrengen van de stem in Europese verkiezingen en de kandidaatstelling daarvoor – die het land van verblijf wel zullen raken – zal dus niet onder de werking van artikel 35 vallen.

De onderhavige gedragsregel heeft wel in zover een ruimere strekking dan voortvloeit uit het N.A.V.O.-statusverdrag, dat zich niet beperkt tot N.A.V.O.-landen, maar ook daarbuiten zal gelden. Het is ongewenst dat de regels die van toepassing zijn op onderdelen van de krijgsmacht die in een N.A.V.O.-land verblijven in gelijke mate gelden voor militairen die elders worden ingezet. De ratio van die regels is immers dezelfde.

De inperking van de vrijheidsrechten, die deze gedragsregel inhoudt, is in overeenstemming met de artikelen 10 en 11 van het Verdrag van Rome. In dit geval is het verbod immers in het belang van 's lands veiligheid of van de bescherming van de openbare orde, belangen die ingevolge de genoemde verdragsbepalingen een beperking bij de wet mogelijk maken. De uitbreiding met een tweede lid achten ondergetekenden gewenst gelet op het feit dat de verplichting die uit artikel II van het N.A.V.O.-statusverdrag voortvloeit, is verbonden aan het verblijf in het N.A.V.O.-land, waarbij het er niet toe doet vanaf welke plaats of op welke tijd de politieke activiteit wordt bedreven.

5. *Artikel 78.* Dit artikel beoogt te regelen hetgeen in de memorie van antwoord op het voorlopige verslag van de nota inzake de herziening van het militair tuchtrecht is gesteld ten aanzien van de toetsingsmogelijkheden van de commandant. Zoals in de memorie van antwoord (blz. 3, linkerkolom) is gesteld, kan de commandant niet als onafhankelijke rechter worden aangemerkt en zullen derhalve zijn bevoegdheden tot toetsing van algemeen geldende regels aan hogere regelingen beperkt moeten zijn. Meent de commandant dat een niet nageleefd dienstvoorschrift in strijd is met een hogere regeling, dan zal hij zich dienen te onthouden van een uitspraak daaromtrent. De ondergetekenden hebben voor dit – vrij theoretische – geval in genoemde memorie van

antwoord toegezegd om in het onderhavige wetsontwerp een regeling op te nemen welke voorziet in de inschakeling van de onafhankelijke rechter. Het hier aan de orde zijnde artikel scheidt deze mogelijkheid.

Het onderzoek wordt – voor wat betreft de gedraging die de schending van het desbetreffende dienstvoorschrift zou opleveren – geschorst. Deze schorsing onderbreekt de termijn van artikel 53, onder b. Als er nog andere gedragingen in de beschuldiging zijn vermeld, zal de commandant het tuchtproces terzake daarvan voortzetten. Afhankelijk van de beslissing van de rechtbank wordt hetzij de zaak voortgezet door de commandant, hetzij de beschuldigde vrijgesproken door de rechtbank.

Indien de commandant de zaak hervat en beslist tot het opleggen van een straf, dient hij ingeval terzake van het afgehandelde deel van het oorspronkelijke tuchtproces een straf is opgelegd, daarmede rekening te houden. In tegenstelling met het bepaalde in artikel 74 kan hij nog een straf opleggen, maar de ondergetekenden achten het ongewenst dat daarmede de mogelijkheid zou ontstaan dat een zwaardere bestraffing plaatsvindt dan het tuchtproces in één keer zou zijn afgehandeld. Daarom is in het vierde lid tevens bepaald dat de strafsoort dezelfde moet zijn en het totaal het maximum niet mag overschrijden.

Met de vrijspraak als bedoeld in het vijfde lid eindigt op grond van artikel 53, eerste lid, onder a, het tuchtproces. Het is ook mogelijk dat tijdens de schorsing ervan het tuchtproces van rechtswege eindigt op grond van het bepaalde onder c van het hierboven genoemde artikel. Daarmee eindigt dan tevens de bij de rechtbank ahangige zaak.

b. *Ontwerp van Rijkswet tot wijziging van het Wetboek van Militair Strafrecht in verband met de herziening van het militair tuchtrecht en ter afschaffing van de doodstraf*

1. *Artikel 62.* Het bepaalde met betrekking tot de landstorm kan worden geschrapt.

2. TWEDE BOEK. MISDRIJVEN

Titel IV. Misdrijven waardoor het functioneren van de krijgsmacht wordt belemmerd

3. *Artikelen 128 en 129.* Zoals in de nota inzake herziening van het militair tuchtrecht (t.a.p.) is betoogd dient het

niet gehoorzamen aan een dienstbevel als het gaat om militaire belangen slechts strafbaar te worden gesteld, indien *gewichtige* belangen zijn geschonden. Zo'n belang bestaat, als de krijgsmacht door de ongehoorzaamheid wordt belemmerd in haar primaire taak. In de gevolgen die in artikel 128 de ongehoorzaamheid tot een strafbaar feit stempelen zijn de gevallen waarin de krijgsmacht die taak vervult limitatief opgesomd. Naast het – in artikel 129 bedoelde – eigenlijke gevecht met de vijand is er sprake van de primaire taak van de krijgsmacht als deze een operatie of een oefening moet uitvoeren of klaar moet zijn voor een feitelijk optreden. Het gaat om de inzetbaarheid, hetzij voor een gewapend optreden, oefening of enige andere militaire taak (bij voorbeeld bijstand verlenen op grond van de politiewet), hetzij voor enige niet strikt militaire taak waartoe de krijgsmacht wordt geroepen, zoals hulpverlening bij (natuur)rampen. Al deze criteria houden direct of indirect verband met de mogelijkheid van een rechtstreekse actie, zowel in tijd van oorlog als in vreedetijd. Mede daarom is de strafverhoging indien het feit is gepleegd in tijd van oorlog gehandhaafd. Hetzelfde geldt voor de strafverdubbeling in het derde lid, met name die onder 3°, indien het misdrijf is gepleegd bij een gevecht met de vijand. Niet gehandhaafd is de verdubbeling in geval van volharding in de ongehoorzaamheid (het bestaande artikel 114, derde lid, onder 1°). De ondergetekenden menen dat thans onvoldoende grond bestaat om deze omstandigheid als een strafverzwarende aan te merken, aangezien het misdrijf in feite geen zwaarder effect op het optreden van de krijgsmacht heeft dan de ongehoorzaamheid zonder meer.

Evenmin is er aanleiding om de recidivebepaling van het bestaande artikel 114, derde lid, onder 2°, en de extra verhoging in het vierde lid bij combinatie van omstandigheden, te laten voortbestaan. Voor een uiteenzetting van de redenen waarom dergelijke bepalingen thans kunnen worden gemist, zij verwezen naar de toelichting op het ontworpen artikel 101 van het Wetboek van Militair Strafrecht, in deze memorie opgenomen.

Betreft het dienstbevel het rechtstreeks contact met de vijand, dan is het strafmaximum, zelfs in de zwaarste vorm van artikel 128, derde lid, onder 3°, niet voldoende. Het vijfde lid van het bestaande artikel 114 bedreigt het niet gehoorzamen met de doodstraf, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren,

indien het bevel «het werkdadig optreden tegen de vijand, of de bestrijding van ogenblikkelijk zeegevaar betrof». In het voorgestelde artikel 129 is de doodstraf geschrapt. Voor de redenen die aan deze wijziging ten grondslag liggen zij verwezen naar de toelichting op artikel I van dit wetsvoorstel.

Overigens dient in beginsel wel het criterium «werkdadig optreden tegen de vijand» te worden gehandhaafd, maar nadere precisering is gewenst, met het oog op een duidelijke afbakening tussen deze bepaling en artikel 128. In artikel 129 gaat het niet, zoals in artikel 128 (ook in het derde lid, onder 3°) om een optreden van de krijgsmacht in het algemeen, maar om de gevechtshandelingen zelf. De consequenties van het onjuist opvolgen van bevelen, en daarmee de strafrechtelijke aansprakelijkheid, zijn bij deze handelingen veel zwaarder. Deze figuur vertoont sterke overeenkomst met de krijgsplicht, zoals die voor de bevelgever in artikel 84, onder 3°, van dit wetboek is geformuleerd: bij een gevecht met de vijand zijn plicht om met de onder zijn bevelen staande krijgsmacht de vijand op te zoeken, tegen hem op te rukken, aan het gevecht deel te nemen, de vijand te vervolgen of tegenover hem stand te houden. Schending van deze plicht wordt thans nog bedreigd met de doodstraf, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren. Gezien deze overeenkomst in situatie en strafwaardigheid ligt het voor de hand bij de precisering van het begrip «werkdadig optreden tegen de vijand» aan te sluiten bij de formulering van artikel 84, onder 3°. Zij kon worden bekort zonder aan de strekking af te doen. Deze tekstuele wijziging is ook in artikel 84 aangebracht. Het criterium voor deze zware strafbepalingen zal luiden: «om aan een gevecht met de vijand deel te nemen, of tegenover deze stand te houden».

Ten slotte is het criterium «bestrijding van ogenblikkelijk zeegevaar» niet in de nieuwe bepaling overgenomen. Naar huidig inzicht kan dit belang voldoende worden beschermd door de strafbepalingen van de artikelen 127 en 128.

4. *Artikelen 143 en 144.* Tot slot van deze titel zijn enkele bepalingen betreffende ernstige misdrijven, tegen personen in oorlogstijd gepleegd, opgenomen. Deze bepalingen staan thans nog in de vijfde titel (schending van verschillende dienstplichten) als artikel 148 (voorzover het misdrijf is begaan tegenover personen) en artikel 149. Artikel 148 bevat een strafbepa-

ling die zich o.m. richt tegen militairen die tot een op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht behoren en die met verenigde krachten geweld plegen tegen een of meerdere personen. Dit gedeelte van die bepaling is hier in de vorm van artikel 143 als misdrijf tegen de persoon opgenomen (het andere deel, dat beschadiging etc. van zaken betreft, is geplaatst in de ontworpen elfde titel, als artikel 163). Artikel 149 stelt de geweldpleging tegen een dode, zieke of in de oorlog gewonde, behorende tot een van de strijdende partijen, strafbaar. Deze bepaling die thans als artikel 144 wordt voorgesteld is iets ruimer geformuleerd in die zin, dat iedere gewonde van de strijdende partijen onder de bescherming ervan zal vallen. Het is niet in te zien waarom iemand die anders dan in een gevecht is gewond, geen bescherming zou genieten van de bepaling.

De belangrijkste wijziging is de schrapping van de doodstraf in beide bepalingen. De redenen die daartoe hebben geleid zijn vermeld in de toelichting op artikel I van dit wetsvoorstel.

De overige wijzigingen, neergelegd in het voorgestelde artikel 143, zijn van meer technische aard. Zij houden verband met de vervanging van het begrip «op voet van oorlog» gebrachte krijgsmacht door «in tijd van oorlog», en met de gewijzigde bepalingen inzake rechtsmacht betreffende strafbare feiten in de militaire sfeer. Een toelichting op eerstgenoemde materie is te vinden eerder in deze memorie onder artikel I (artikel 74 W.v.M.S.). Het tweede onderwerp betreft het wetsontwerp militaire strafrechtspraak, dat een nieuw geformuleerde rechtsmachtbepaling zal bevatten voor o.a. legervolgingen in tijd van oorlog. In het onderhavige artikel wordt daarnaar verwezen.

5. De wijziging onder M voorziet in een nieuw artikel 163. Deze bepaling omvat een deel van hetgeen in het bestaande artikel 148 strafbaar is gesteld. Dat deel hoort, wat de materie betreft, in deze titel thuis. Het heeft betrekking op het met verenigde krachten opzettelijk en wederrechtelijk vernielen etc. van aan een ander toebehorende goederen. De bepaling richt zich tegen militairen die, naar de bestaande wet luidt, behoren tot een op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht, en anderen die in betrekking staan tot die krijgsmacht. De term «op voet van oorlog gebracht» is, evenals dat in het voorgestelde artikel 158, vervangen door «in tijd van oorlog». Voor een toelichting daarop zij wederom verwezen

naar deze memorie, onder artikel I (artikel 74 W.v.M.S.).

Het gaat hier om een ernstig militair misdrijf, dat, evenals het andere deel van het bestaande artikel 148 (dat als artikel 143 terugkeert) in het wetboek dient te blijven staan. De belangrijkste wijziging die de bepaling ondergaat is de schrapping van de doodstraf als zwaarste sanctie. De levenslange gevangenisstraf zal daarom de hoogste strafbedreiging ter zake van dit misdrijf gaan vormen. Voor de redenen die tot deze wijziging hebben geleid zij verwezen naar de toelichting op artikel I van dit wetsontwerp.

Ten slotte is het tweede lid van het voorgestelde artikel, dat in strekking gelijk is aan het huidige artikel 148, tweede lid, en slaat op legervolgelingen e.a., aangepast aan de nieuwe bepalingen inzake rechtsmacht over misdrijven in de militaire sfeer, opgenomen in het nog in te dienen ontwerp van de Wet militaire strafrechtspraak.

